

Dr. Kállay Tamás 1943 - 2021

A közelmúltban hunyt el Dr. Kállay Tamás, a Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutatóintézet nyugalmazott kutatója, a mezőgazdasági tudomány kandidátusa.

1943 február 1-én született Budapesten egy hétgyermekes család negyedik gyermekeként. Édesapja mezőgazdasági tanár, aki a magyar rizstermesztés bevezetésében szerzett érdemeket. A Toldy Gimnázium után sikeresen felvételizett a Kertészeti Főiskolára, ahol 1966-ban gyümölcs-termesztés szakon jeles eredménnyel diplomázott. Gyakornoki éveit a Pomázi Petőfi MgTsz-ben töltötte, majd 1968-ban került a Nagykanizsai Állami Gazdaságba, Nyugat-Magyarország leg-

jelentősebb alma- és körtetermesztő üzemébe. A több száz hektárral rendelkező gazdaságban felépült hűtőtároló és manipuláló egység beüzemelését Kállay Tamásra, a központi kertészre bízták. Évente 10 ezer tonna alma és körte tárolását, manipulálását és forgalmazását kellett megoldania.

Gyuró és Tomcsányi professzorok ajánlásával egy évet töltött a Domaine de Castang SCA gyümölcstermesztő cégnél Gardonne-ban (Franciaország). A Dordogne folyóból öntözött intenzív ültetvényekben a legmagasabb termesztési és technikai színvonalon termeltek. A Franciaországban tanultakat hazatérve már a nagykanizsai állami gazdaságban is kamatoztatta. A bánfapusztai üzemegységben az országban elsők között bevezette a koncentrált permetezést. Több módosítást hajtott végre a tárolók hűtőgépeszeti rendszerén, növelve ezzel a hűtés hatékonyságát.

1972-től a Kertészeti Kutató Intézet tudományos munkatársa lett, ahol kutatásait az általános gyümölcs-fiziológia és érésbiológia terén végezte. Egyetemi doktori disszertációját „Néhány Delicious változat érésmenete és tárolhatósága” címmel 1978-ban védte meg summa cum laude minősítéssel. Az 1980-as években az Intézet Hungarofructtal (az ország akkor legjelentősebb gyümölcs export-import tevékenységet folytató vállalata) kötött megbízási szerződése keretében Szűcs Endrével közösen lombanalitikai vizsgálatokat végzett. A több éves vizsgálatok az ország exportra termelő gazdaságainak nagyobb almásaira kiterjedtek, jelentős adatbázisát képezve a további kutatómunkának. Az almafák táplálkozásának tárolásbiológiai vonatkozásait igazolta 1980-ban írt kandidátusi értekezésében, melyet a MTA minősítő bizottsága 100%-os elfogadással minősített.

A tárolásra alkalmas optimális szedési idő megállapításához 14 almafajta mintáit hat éven keresztül vizsgálta Újfehértón, mindvégig együtműködve az ottani kollégákkal, elsősorban Szabó Tiborral. Tárolási tapasztalatok alapján igazolták, hogy az almafák érési ideje fajtanként különböző genetikailag kódolt tulajdonság. Öt földrész almatermesztő tájainak klimatikus adottságait értékelve megállapította, hogy a különböző tájakon a hőmérsékleti határértékek változó hosszúságú tenyészidőt tesznek lehetővé – determinálva ezzel az ott termesztendő almafajtákat.

Kísérleteiben a tárolás időtartamában fellépő nem parazita eredetű tárolási betegségekkel is foglalkozott. Adataik egyaránt igazolták, hogy az alacsony kalciumszint a fák gyümölcssterhelésében jelentkező hiányosságokra vezethető vissza, csak másodlagos hatása van a talaj kalcium ellátottságának. 1985-ben Érd-Elvirán saját tervei alapján épült tárolástechnológiai laboratóriumban kezdődött az a kísérlet, amely piacos almafajták tárolhatóságát tanulmányozta szabályozott léghőmérsékletű kísérleti kamrákban. 1991-től a tárolástechnológiai laboratórium továbbfejlesztésével computer vezérlésű ULO technológiával dolgozott.

1981-től kezdődően külföldről is érdeklődtek munkája iránt, eredményeit a Nemzetközi Növény táplálási Kollokviumok során ismertette. 1986-ban a kollokvium beválasztotta a vezetőségbe. Rendszeresen részt vett a Lombhullató Gyümölcsfák Táplálása nemzetközi konferenciákon. 1990 után az addig megszerzett elméleti és gyakorlati tudását az almatermesztő és tárolással foglalkozó szakemberek szolgálatába állította. Felépült Érd-Elvirán a Farmer almatároló napjainkig működő prototípusa. Rendszeresen felkeresték élenjáró gazdaságok szakemberei tárolással kapcsolatos problémáik megvitatására. 1994 évtől kezdve részt vett szabályozott léghőmérsékletű almatárolók tervezésében és a kivitelezési munkák szakmai irányításában, főként Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Több mint 45 üzemben, mintegy 220 kamrában, összességében 27000 t összkapacitásba valósultak meg tervei alapján az oxigénszegény (OSZL-ULO) technológia fenntartásának műszaki feltételei.

Tudományos kutatásának eredményeit „Az almatárolás biológiai alapjai” című könyvében foglalta össze. Kutatási munkájának eredményeit szívesen osztotta meg, elsősorban az egyetemi-főiskolai hallgatósággal. 2010-től a Kertészettudományi Kar doktori iskolájában tevékenykedett és az egyetem címzetes egyetemi tanára lett. Jelentős munkát fejtett ki a szakmai rendezvényeken az új technológiai eljárások ismertetésében, főként felsőfokú oktatási intézményekben.

Munkásságát Miniszteri Elismerő Oklevéllel, Újhelyi Imre díjjal (2000), és a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetéssel (2015) ismerték el.

Kállay Tamás elhivatott, igényes kutató volt. Kutatási szakterületének ismeretét kiváló francia és angol nyelvtudása megkönnyítette. Tájékozottságára jellemző, hogy könyvének megírásához közel 1000 publikációt nézett át és katalogizált. Azon kevés kutatók közé tartozott, aki nem csak kollégái között volt elismert, hanem almatermesztő- és tároló szakemberek is rendszeres kapcsolatban voltak vele. Igazi alkotó ember volt, mindig az újat és a jobbat kereste. Tehetségének, fáradhatatlan munkabírásiának köszönheti a kutatásban, gyakorlatban elért kimagasló eredményeit.

Kállay Tamásné dr.